

Yttrande angående betänkandet SOU 2021:83 Belastningsregisterkontroll och avskiljande av studenter

Högskolan i Halmstad har fått möjlighet att lämna synpunkter på Utbildningsdepartementet betänkandet SOU 2021:83 Belastningsregisterkontroll och avskiljande av studenter. Högskolan framför följande synpunkter.

Yttrande

Högskolan i Halmstad anser att det kan finnas berättigade skäl till att införa belastningsregisterkontroll i samband med antagning till vissa högskoleutbildningar. Emellertid är Högskolans uppfattning att aktuellt förslag i dess nuvarande utformning, innehåller för många brister för att lärosätet ska kunna ställa sig bakom det. Högskolan i Halmstad kan av samma skäl, såsom det i nuläget är utformat, inte heller ställa sig bakom förslaget om att införa en ny avskiljandegrund som tar sikte på vissa studenter som förekommer i belastningsregistret.

Högskolan i Halmstad ställer sig bakom utredningens förslag att det ska införas en ny avskiljandegrund som avser en students klandervärda beteende och att grunden ska gälla studenter på alla högskoleutbildningar.

Högskolan i Halmstad instämmer i utredningens förslag om att disciplinära åtgärder ska få vidtas mot studenter som utsätter annan student eller arbetstagare vid Högskolan för trakasserier, oavsett om dessa har samband med någon diskrimineringsgrund eller inte.

Kommentar om ”Det finns skäl att införa belastningsregisterkontroll i samband med antagning till vissa högskoleutbildningar” (punkt 11.2)

Högskolan i Halmstad instämmer delvis i utredningens bedömning, så till vida att lärosätet instämmer att det kan vara berättigat – utifrån de skyddsskäl som nämns i utredningen – att införa belastningsregisterkontroll i samband med antagningen till vissa högskoleutbildningar

som leder till yrken inom skolan eller hälso- och sjukvården. Emellertid anser Högskolan att det finns för många brister i utformningen av utredningens förslag, vilket utvecklas nedan.

Ett av skälen för att införa belastningsregisterkontroll är att en student inte ska kunna gå igenom en utbildning utan att sedan få legitimation. Förslagen innebär alltså en form av förhandsprövning av legitimation. Trots att det är en mycket ingripande åtgärd problematiseras inte det faktum att förhandsprövningen bara är en kontroll av en uppgift, medan Socialstyrelsens legitimationsprövning är en mer noggrann och utförlig helhetsbedömning. Det innebär att personer kan stängas ute från utbildningen, trots att Socialstyrelsen hade kunnat utfärda legitimation efter prövning. När prövningen görs av Socialstyrelsen skulle en eventuell tidigare dom också kunnat ha gallrats ur belastningsregistret. Det omvända fallet finns också kvar, en person kan genomgå en hel utbildning, men sedan nekas legitimation.

En kontroll av personer innan antagning sparar lärosätet merarbete om det leder till att färre studenter i ett senare blir nekade en verksamhetsförlagd utbildningsplats efter en belastningsregisterkontroll. I nuläget ska lärosätet trots ett första nekande från en samarbetspartner att ta emot en student efter belastningsregisterkontroll, försöka placera studenten hos en annan samarbetspartner, som även den med stor sannolikhet kommer neka studenten plats vid kontroll. Detta är en problematik som belysts redan i Justitiekanslerns beslut den 8 augusti 2011, dnr 2788-09-40 och som enligt Högskolan i Halmstads uppfattning ännu inte är löst på ett tillfredställande sätt.

En fråga som Högskolan gärna skulle se mer utredd än vad den blivit, är huruvida ansvaret för belastningsregisterkontroll i samband med verksamhetsförlagd utbildning fortsatt skulle kunna ligga på lärosätenas samarbetspartners; men att lärosätenas skyldighet att ordna med en alternativ praktikplats tydligt skulle kunna begränsas genom lag eller förordning vid händelse av ett nekande efter den första samarbetspartners belastningsregisterkontroll. Detta skulle enligt Högskolans bedömning kunna resultera i ökad förutsägbarhet och enhetlighet i systemet jämfört med hur det ser ut i dagsläget.

Kommentar om ”En förutsättning för att bli antagen” (punkt 11.4)

Högskolan i Halmstad kan i dess nuvarande utformning inte ställa sig bakom förslaget att en förutsättning för att bli antagen till vissa lärarutbildningar och hälso- och sjukvårdsutbildningar ska vara att den sökande inte förekommer i belastningsregistret avseende vissa brott. Anledningen är att utformningen av nuvarande förslag har för många och för stora brister.

En första väsentlig brist i utredningens förslag är att inte alla utbildningsanordnare omfattas. Enskilda utbildningsanordnare får enligt förslaget inte kontrollera uppgifter i brottsregistret. En person som förekommer i belastningsregistret kan därför antas till samma utbildning hos en enskild utbildningsanordnare som den nekas till hos en med staten som huvudman.

En annan brist är att om en förekomst i registret är ett absolut hinder, innebär det att regleringen i det avseendet blir strängare än vad som gäller vid de senare belastningsregisterkontrollerna inför anställning inom skolan respektive inför meddelande av legitimation för vissa yrken, där förekomst i registret inte utgör något absolut hinder.

Därtill riskerar situationer uppkomma där en sökande hindras från antagning med anledning av en brottmålsdom som ännu inte vunnit laga kraft eller att domen – efter överklagande – ändras.

Högskolan i Halmstad efterfrågar vidare ett mer handfast förslag hur internationella studenter ska hanteras. Det gäller särskilt hur situationer ska undvikas, där misstanke finns om att stat satt i system att använda sig av falska anmälningar till Interpol, i syfte att försämra livet för enskilda medborgare och i förlängningen t.ex. hindra dem från möjlighet att komma in på högskoleutbildning i ett annat land.

Högskolan ser vidare ett problem i att de relevanta skyddsintressena, särskilt skyddet för personer, i praktiken gör sig gällande först i ett senare skede än antagningen.

Högskolan anser mot bakgrund av ovan, att utredningens nuvarande förslag sammantaget inte leder till en rimlig, enhetlig och förutsebar reglering.

Kommentar om ”Hur ska kontrollen göras och vilka ska kontrolleras” (p. 11.5)

Högskolan motsätter sig den del av förslaget som innebär att Universitets- och högskolerådet samt universitet och högskolor, ska för belastningsregisterkontroll, få tillgång till uppgifter ur belastningsregistret om huruvida en enskild förekommer eller inte förekommer för relevant brottslighet.

Inledningsvis vill Högskolan dock klargöra att lärosätet delar utredningens uppfattning att ett system där sökanden själv lämnar in belastningsregisterutdrag bör undvikas.

Ett frågetecken som Högskolan dock ser med nuvarande förslag är tidsaspekten. Det handlar om ett mycket begränsat tidsintervall då föreslagen kontroll ska hinnas göras. Högskolan har noterat att Polismyndigheten uttalat i utredningen att mängden personer inte är något hinder för föreslagen lösning och att aktuell frågefil kan besvaras inom kort tid, högst någon timme. Det Högskolan dock tycker behöver utredas ytterligare rörande tidsaspekten är – vilka eventuella marginaler som finns i övrigt? – Vad händer om något går fel och vad förväntas lärosätet då göra?

Vidare anser Högskolan att ett annat hinder mot att genomföra aktuellt förslag är att sekretessen inte är löst på ett acceptabelt sätt. Både antagningssystemet NyA och Ladok har väldigt många användare. Dessa användare får tillgång till uppgifter om personer som på något sätt kommer att ha en markering på grund av att uppgifter förekommer i ett annat system (där uppgifterna är belagda med absolut sekretess). Det kommer därför vara uppenbart för alla dessa användare att en person som blivit antagen och sedan nekad på grund av registerkontroll, har begått något av de aktuella brotten. Högskolan efterfrågar svar på hur dessa situationer ska hanteras och hur nivån på integritet ska kunna upprätthållas.

Kommentar om ”Vilka hälso- och sjukvårdsutbildningar ska omfattas av kravet på belastningsregisterkontroll?” (p. 11.6.3)

Högskolan i Halmstad ställer sig frågande till varför inte samtliga utbildningar som leder till yrken för vilka Socialstyrelsen kontrollerar uppgifter ur belastningsregistret omfattas av utredningens förslag (så kallade legitimationsutbildningar). Högskolan menar att utredningens begränsningar av vilka utbildningar som ska omfattas, framstår som ologiska och inte

tillräckligt motiverade. För att få ett enhetligt och förutsebart system kopplat till en framtida legitimation, är Högskolans uppfattning att vad Socialstyrelsen har att förhålla sig till i en framtida prövning bör vara normsättande även för lärosätena.

Kommentar om "Sekretess" (p. 11.11)

Högskolan motsätter sig utredningens bedömning att uppgifterna om förekomst i belastningsregistret är tillräckligt skyddade utan införande av ytterligare sekretessbestämmelse som gäller lärosätets egen verksamhet.

Högskolan efterfrågar en fördjupad utredning och ett utvecklat förslag rörande hur en adekvat skyddsnivå ska uppnås vid Universitets- och högskolerådet och lärosätena för uppgifter om enskilda från belastningsregistret. Högskolan ser även en stor risk att informationen kan behöva lämnas ut vid begäran från allmänheten. Högskolan efterfrågar därför mer verktyg/åtgärder för att skydda uppgifterna, som de facto är belagda med absolut sekretess hos registerförande myndighet och myndigheter med direktåtkomst.

Kommentar om "Belastningskontroll inför verksamhetsförlagd utbildning" (p. 12)

Högskolan motsätter sig utredningens bedömning att det inte finns tillräckliga skäl för att införa belastningsregisterkontroll inför verksamhetsförlagd utbildning inom fler högskoleutbildningar än i dag.

Högskolan anser att om utredningen bedömer att det finns tillräckliga skyddsskäl för att kontrollera personer i samband med antagning, är och bör det vara fullt rimligt att kontroll görs av studenter även i samband med verksamhetsförlagd utbildning. Detta eftersom de relevanta skyddsintressena, särskilt skyddet för personer, i praktiken gör sig gällande i högre grad i samband med verksamhetsförlagd utbildning än vid antagning.

Som framkommer nedan anser inte Högskolan i Halmstad att det är troligt att det kommer att fungera med ett system där domstolar ska underrätta lärosätena om vilka studenter som begått aktuella brott. Därför anser Högskolan att denna del av utredningens motivering till varför aktuell belastningskontroll inte ska införas, saknar relevans.

Kommentar om "Det ska införas en ny avskiljandegrund som tar sikte på vissa studenter som förekommer i belastningsregistret" (p. 13.3.1)

Högskolan i Halmstad kan i dess nuvarande utformning inte ställa sig bakom förslaget att det ska införas en ny avskiljandegrund som motsvarar förslaget om nekad antagning på grund av förekomst i belastningsregistret. Nuvarande förslag har för många och för stora brister enligt vad Högskolan i Halmstad ovan angett i tillämpliga delar om utredningens förslag i punkt 11.4.

Kommentar om "Lärosätena ska underrättas om domar som kan leda till avskiljande enligt den nya avskiljandegrunden" (p. 13.3.6)

Högskolan i Halmstad motsätter sig förslaget i dess nuvarande utformning.

Högskolan vill dock inledningsvis påpeka att lärosätena inte har någon möjlighet att kontrollera om studenter dömts för brott som kan innebära att den nya föreslagna

avskiljandegrunden blir tillämplig. Det är därför positivt om denna kontrollfunktion placeras hos en annan myndighet.

Emellertid anser Högskolan att underrättelseskyldigheten inte bör åläggas domstolarna. Högskolan är av uppfattningen att domstolarna inte har tillräcklig tillgång till information om vilka dömda personer som är högskolestudenter och på vilket/vilka lärosäten. Således finns det enligt Högskolan i Halmstad en uppenbar risk att lärosätena inte får underrättelse om aktuell brottslighet för alla individer som egentligen ska omfattas. Högskolan efterfrågar således en mer fulläckande lösning.

Kommentar om ”Det ska införas en ytterligare avskiljandegrund som avser en students klandervärda uppträdande” (p. 13.4.1)

Högskolan i Halmstad instämmer i utredningens förslag och välkomnar det.

Kommentar om ”Disciplinära åtgärder” (p. 13.8)

Högskolan i Halmstad instämmer i utredningens förslag att disciplinära åtgärder ska få vidtas mot studenter som utsätter annan student eller arbetstagare vid Högskolan för trakasserier, oavsett om dessa har samband med någon diskrimineringsgrund eller inte.

Ärendehantering

Detta yttrande har beslutats av rektor Stephen Hwang efter föredragning av Ragnar Linné Petersson, högskolejurist. I beredning av ärendet har även Brita Lundh, studieadministrativ chef deltagit.